

Utrikesdepartementet

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Somalia 2026–2028

1. Utgångspunkter och mervärde

Denna landstrategi styr Sveriges utvecklingssamarbete med Somalia under 2026–2028.

Somalia är ett av världens fattigaste länder, med väpnade konflikter, politiska och humanitära kriser och omfattande korruption. Många av Somalias utmaningar är också gränsöverskridande, såsom våldsbejakande extremism och terrorism, samt klimatförändringar, vilket ökar sårbarheten och driver människor på flykt. Utvecklingen drabbar inte bara landets befolkning, utan påverkar även världshandeln och stabiliteten på Afrikas horn med omnejd.

Demokratisk samhällsstyrning, jämställdhet och ökad säkerhet är av central betydelse för utvecklingen i Somalia. För att minska risken för utdragna humanitära kriser bör också synergier mellan humanitärt bistånd, långsiktigt utvecklingssamarbete och fredsbyggande stärkas. Synergier finns även mellan Sveriges bistånds- och migrationspolitiska prioriteringar, exempelvis för att motverka irreguljär migration. Den svensk-somaliska diasporan, tillsammans med handels- och utvecklingssamarbetet, skapar samtidigt möjligheter till bredare relationer bortom biståndet.

Utvecklingssamarbetets förutsättningar och möjligheterna att nå resultat är avhängigt Somalias egna reformansträngningar. Sveriges stöd genom strategin ska ske med förväntan om en konstruktiv samarbetsvilja. Sett över tid har flera steg tagits för att främja en fredlig, demokratisk och ekonomisk utveckling, men läget är på många sätt fortsatt skört.

I operationaliseringen och genomförandet av strategin ska risk för biståndsberoende identifieras och motverkas. All verksamhet ska utformas för att bidra till hållbara resultat som består även efter avslutad insats.

2. Inriktning och mål för det svenska biståndet

Målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utvecklingssamarbetet utgör samtidigt ett viktigt verktyg för utrikespolitiken, och kan bidra till att främja och värna svenska intressen och prioriteringar.

Utvecklingssamarbetet inom denna strategi ska ta sin utgångspunkt i regeringens reformagenda för svenskt bistånd: Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt (UD2023/17726). De principer som anges i Uppdrag om genomförande och uppföljning av landstrategier och andra strategier inom biståndet (UD2024/17865) ska vägleda genomförandet.

Landstrategin för Somalia ska gälla under perioden 2026–2028 och omfattar sammantaget 630 miljoner kronor, varav 600 miljoner kronor avser Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbetes (Sida) verksamhet och 30 miljoner kronor avser Folke Bernadotteakademins (FBA) verksamhet.

Strategin styr användningen av medel som anslås under anslaget 1.1 Biståndsverksamhet, anslagspost 1:1.9 Afrika i regleringsbrev avseende Sida för respektive budgetår, samt medel som anslås under anslagspost 1:1.4 Biståndsverksamhet och anslagspost 1:4.1 Folke Bernadotteakademins, avseende förvaltningskostnader i genomförandet av strategin, i regleringsbrev avseende FBA för respektive budgetår.

Sidas och FBA:s verksamhet ska bidra till följande mål:

- Stärkta institutioner som främjar statsbyggande, demokratisk utveckling och rättsstatens principer.
- Ökad respekt för mänskliga fri- och rättigheter.
- Stärkt motståndskraft och förbättrad anpassningsförmåga till kriser, katastrofer och klimatförändringar.

Sidas verksamhet ska också bidra till följande mål:

- Ökad kapacitet att motverka irreguljär migration och förbättrade förutsättningar för ökat återvändande och hållbar återintegrering.
- Ökat åtnjutande av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

- Förbättrade försörjningsmöjligheter genom jobbskapande, företagande, handel och utbildning.

Sida och FBA ansvarar för att utveckla målens uppföljnings- och mätbarhet inom ramen för sin operationalisering av strategin, exempelvis genom formulering av indikatorer och/eller delmål.

3. Verksamhet och målrelaterad analys

Ett väl utformat utvecklingssamarbete, tillsammans med andra finansieringsformer, kan stödja länders egna ansträngningar att gå från fattigdom till välstånd och uppnå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030, samt Parisavtalet. Dessa mål kan enbart nås genom offentlig och privat samverkan.

Med utgångspunkt i principerna för utvecklingseffektivitet ska Sveriges utvecklingssamarbete i Somalia vara effektivt, relevant, katalytiskt och präglas av ett integrerat arbetssätt, samt genom tydliga och realistiska krav stärka en långsiktig utveckling med brett ägarskap hos aktörer i landet. Givet de sammanvävda utmaningarna i landet ska möjligheter till synergier och samarbeten med andra givare och aktörer eftersträvas. Sida och FBA ska också identifiera möjligheter att använda den svenska resursbasen för effektiva och flexibla samarbeten inom strategins tematik.

Genomförandet ska präglas av transparens och en tydlig verksamhetslogik, där kopplingen mellan identifierade behov och verksamhetsinriktning är tydlig. Den komplexa miljön ställer därtill krav på flexibilitet och möjlighet att anpassa verksamheten vid förändrade förutsättningar.

Sida och FBA ska i genomförandet av verksamheten särskilt beakta följande.

Stärkta institutioner som främjar statsbyggande, demokratisk utveckling och rättsstatens principer: Somalia präglas fortsatt av svaga institutioner, omfattande korruption, begränsad inhemsk resursmobilisering och avsaknaden av en fullständig politisk överenskommelse om makt- och resursfördelning inom landets federala system. Det försvårar genomförandet av reformer, hanteringen av kriser och bekämpandet av den väpnade gruppen al-Shabaab, som kontrollerar delar av landet. Verksamheten inom strategin ska därför främja demokratisk samhällsstyrning, inklusive en effektiv förvaltning, transparens, anti-korruption och ansvarsutkrävande. Inkluderande politiska

och sociala försoningsprocesser, inklusive förutsättningar för fria och demokratiska val på federal, regional och lokal nivå, är centrala frågor.

Ökad respekt för mänskliga fri- och rättigheter: Svåra levnadsvillkor och bristande inkludering drabbar kvinnor, unga och marginaliserade grupper hårdast. Kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter är kraftigt åsidosatta. Demokrati- och människorättsförsvarens och journalisters utrymme är också begränsat. Verksamheten inom strategin bör därför främja strukturer till stöd för mänskliga fri- och rättigheter, det civila samhället och fria och oberoende medier inklusive insatser inom lagstiftning och efterlevnad.

Stärkt motståndskraft och förbättrad anpassningsförmåga till kriser, katastrofer och klimatförändringar: Bristande förutsättningar att hantera väpnade konflikter, klimatförändringar och återkommande humanitära kriser slår hårt mot Somalias befolkning. Föroreningar och upprepade perioder av torka och översvämningar har också lett till otrygg livsmedelsförsörjning, med negativ påverkan på den jordbruksdominerade ekonomin. Instabilitet och sårbarhet driver i sin tur konflikt och bristande tillit till statsbyggandet. Verksamheten inom strategin ska därför främja hållbara lösningar för ökad motståndskraft och tryggad livsmedelsförsörjning hos befolkningen. Statens kapacitet att tillhandahålla grundläggande samhällstjänster kan stöttas, även i återtagna områden från al-Shabaab. Vid behov kan tidiga och föregripande åtgärder innefattas.

Sida ska också särskilt beakta följande i genomförandet av verksamheten.

Ökad kapacitet att motverka irreguljär migration och förbättrade förutsättningar för ökat återvändande och hållbar återintegrering: Utmaningarna i Somalia har bidragit till stora migrationsflöden från och inom Somalia. Antalet internflyktingar och migranter som rör sig genom Somalia, är högt och utsattheten är stor. Verksamheten inom strategin ska därför främja en säker, ordnad och reguljär migration, samt motverka grundorsaker till tvångsfördrivning och irreguljär migration. Lokal kapacitet ska stärkas för att underlätta återvändande och hållbar återintegrering för flyktingar i närområdet, internflyktingar och migranter. Möjligheter till samverkan med verksamheten inom strategin för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom migration, återvändande och frivillig återvandring 2024–2028 ska tillvaratas.

Ökat åtnjutande av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter: Barnäktenskap, kvinnlig könsstympning samt könsrelaterat och sexuellt våld är utbrett i Somalia. Verksamheten inom strategin ska därför främja tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), inklusive SRHR-tjänster och insatser för att motverka skadliga normer och sedvänjor som begränsar kvinnors och flickors frihet och självbestämmande. Stöd till civilsamhällets arbete för juridiska reformer och efterlevnad av lagstiftning bör särskilt övervägas. Möjligheter till samverkan med verksamheten inom strategin för Sveriges utvecklingssamarbete för hälsa samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter 2025–2029 ska tillvaratas.

Förbättrade försörjningsmöjligheter genom jobbskapande, företagande, handel och utbildning: Den växande privata sektorn i Somalia, inklusive areella näringar, kan spela en viktig roll för fattigdomsminskning och ökat välbefinnande. Gynnsamma regelverk, finansinstitutioner och fungerande lokala marknader utgör centrala förutsättningar. Verksamheten inom strategin ska därför stödja produktiv sysselsättning och företagande, t.ex. genom yrkesrelaterad utbildning för stärkt humankapital. Ekonomisk egenmakt för kvinnor, unga och marginaliserade grupper bör särskilt uppmärksammas. Institutionella ramar och kapacitetsutveckling för hållbar handel och investeringar bör stödjas, t.ex. genom Somalias integrering i den internationella marknaden och anslutning till Världshandelsorganisationen (WTO), där Sverige spelar en ledande roll.

För att stärka den långsiktiga hållbarheten och effektiviteten i utvecklingssamarbetet bör klimatförändringarnas effekter genomgående beaktas och möjligheter att bidra till utsläppsminskningar och anpassningsåtgärder övervägas i all relevant verksamhet. Hänsyn till klimat- och miljöpåverkan ska tas där så är relevant.

Digitaliseringens möjligheter ska utforskas och utnyttjas där det är möjligt och bedöms vara effektivt. Stöd till digitalisering och digital infrastruktur ska beakta geopolitiska intressen och informations- och cybersäkerhet, samt syfta till minskade digitala gap.

Den kortare strategiperioden motiveras av den komplexa situationen i Somalia. I genomförandet bör Sida och FBA ta fasta på dessa särskilda utmaningar och exempelvis prioritera samarbetsparter som har god förmåga och kapacitet att ställa om och anpassa verksamheten vid behov.